

Suomenhevosen vienti ulkomaille

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Mustiala, maaseutuelinkeinot

Syksy, 2016

Susanna Heikkinen

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala

Tekijä Susanna Heikkinen **Vuosi** 2016

Työn nimi Suomenhevosen vienti ulkomaille

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia oman alkuperäisrotumme, suomenhevosen ulkomaanviennin mahdollisuuksia ja ongelmakohtia. Työn tavoitteena oli saada selville, millä tavoin suomenhevosta saadaan markkinoitua ulkomaille, ja mitä ongelmia viennissä voi tulla vastaan. Toimeksiantajana työssä oli Hämeen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö on osana Uudet hevoskasvattajat -hanketta.

Työn teoriaosuudessa käsitellään suomalaista hevoskasvatusta ja sen kustannuksia sekä hevoskauppaa niin ulkomaille kuin Suomessakin. Työssä tarkastellaan myös hevosen viennin byrokratiaa sekä riskienhallintaa hevoskaupassa myyjän näkökulmasta.

Tutkimus toteutettiin syksyllä 2016 haastattelututkimuksena, jossa haastateltiin neljää eri hevosalan ammattilaista. Jokaiselle haastateltavalle tehtiin omat haastattelurungot, jotta kysymykset soveltuivat kullekin haastateltavalle.

Tutkimuksessa selvisi, että kasvattajilta löytyy kiinnostusta viedä suomenhevosta ulkomaille, ja että osa kasvattajista myös pyrkii tuottamaan suomenhevosta ulkomaan markkinoille. Suurimmaksi ongelmaksi nousi hevosten pieni määrä, jolloin nykyisellä hevosmäärällä ei pystytä vastaamaan täydellisesti kotimaan kysyntään. Suurin osa haastateltavista totesi, että hevosmäärät olisi ensin saatava nousuun, ennen kuin ulkomaanvientiä voidaan edes harkita muuten kuin satunnaisesti. Toisaalta esille nousi myös se, että suomenhevosella ei voi kilpailla todella vaativalla tasolla menestyksekkäästi. Kävi kuitenkin ilmi, että suomenhevoselle on ulkomaille kysyntää monipuolisena ja laadukkaana harrastehevosena, sekä myös valjakokilpailuihin, ja jonkin verran myös este- ja kouluratsastuskilpailuihin kansallisella tasolla.

Avainsanat suomenhevonen, ulkomaanvienti, harrastehevonen

Sivut 27 sivua, joista liitteitä 4 sivua

Degree Programme in Agricultural and Rural Industries
Mustiala

Author Susanna Heikkinen **Year** 2016

Subject Exporting Finnhorse

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to research the opportunities and issues in exporting our own original breed, Finnhorse, abroad. The aim of the work was to find out how to market Finnhorse abroad and what the issues are when exporting. The commissioner of the thesis was HAMK Häme University of Applied Sciences. The thesis is a part of the new horse breeders project.

The theoretical part of this thesis introduces Finnish horse breeding and its costs as well as horse sales abroad and here in Finland. The thesis also introduces the bureaucracy of horse exporting and risk management in horse sales from the aspect of the seller.

The research was put into practice in the fall 2016. It was an interview research in which four different professionals of equine industry were interviewed. There were own interview frames for each person.

The breeders are enthusiastic about exporting Finnhorse abroad and some of them try to produce their foals for market abroad. According to the interviews, the biggest issue of exporting horses abroad is that so few foals are born when we don't have horses enough available. The research showed that most of the persons who were interviewed for this study thought that the amount of horses should be increased before you even can think about exporting abroad otherwise than occasionally. However, the research showed that you can't compete with Finnhorse successfully on demanding level. The results proved that there is demand for Finnhorse that is versatile and high-class horse for hobby uses and also good at national level events.

Keywords Finnhorse, exporting abroad, horse for hobby uses

Pages 27 pages including appendices 4 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	HEVOSKASVATUS SUOMESSA	2
2.1	Hevoskasvatuksen aloittaminen	3
2.2	Hevoskasvatuksen kustannukset	3
3	HEVOSKAUPPA.....	5
3.1	Hevoskauppa EU-maiden välillä.....	5
3.2	Hevoskauppa EU:n ulkopuolisten maiden kanssa	6
4	HEVOSEN VIENTI ULKOMAILLE.....	6
4.1	Terveysvaatimukset ja tarkastukset lähtömaassa	6
4.2	Terveystodistus	7
4.3	Traces-todistus	8
4.4	Hevosen tunnistaminen ja kuljetus.....	8
4.5	Viennillä lisää tuloja hevoskauppaan	9
5	RISKIENHALLINTA	9
5.1	Riskienhallinta hevoskaupassa	10
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	11
7	HEVOSALAN AMMATTILAISTEN NÄKEMYKSIÄ SUOMENHEVOSEN VIENTIIN	11
7.1	Suomenhevoskasvattaja Anne Friis	11
7.2	Ypäjän hevosopiston kehittämispäällikkö Päivi Laine.....	14
7.3	Raviammattilainen Henricki Halme	16
7.4	Hevoskauppia Kari Nevala	19
8	TULOSTEN ANALYSOINTI	20
8.1	Kasvatuksen nykytila Suomessa	20
8.2	Kansainvälinen toiminta.....	20
8.3	Suomenhevosen viennin mahdollisuudet ja ongelmakohtat.....	21
9	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	23
	LÄHTEET	25

Liitteet

Liite 1	Haastattelu 17.8.2016
Liite 2	Puhelinhaastattelu 4.10.2016
Liite 3	Puhelinhaastattelu 24.10.2016
Liite 4	Puhelinhaastattelu 28.10.2016

1 JOHDANTO

Suomenhevonen on monipuolinen käyttöhevonen, josta on moneksi. Luonteensa puolesta se soveltuu moniin eri lajeihin, kuten ravikilpailuihin, kenttäratsastukseen, esteisiin, kouluun sekä valjakkoajoon. Suomenhevonen on toimiva koko perheen ratsu ja laadukas harrastehevonen, mutta soveltuu myös mainiosti kilpahevoseksi monessa eri lajissa. Monilla ihmisillä saattaa olla ennakkoluuloja suomenhevosta kohtaan, ja monesti kilparatsua etsiessä saatetaan katsella ensin puoliveriratsuja.

Tässä opinnäytetyössä pohditaan suomenhevosen mahdollisuuksia ulkomaan markkinoille, ja pohditaan myös, miksi siitä ei ole saatu samankaltaista vientituotetta kuin islanninhevosesta. Islantilaiset ovat osanneet markkinoida oman rotunsa juuri oikein, ja hevosia on viety paljon maailmalle. Islanninhevosia pidetään eksoottisina ja omalaatuisina hevosina, ja siten myös kiinnostavina. Suomenhevosella olisi kaikki potentiaali ulkomaan markkinoille, koska se on monipuolinen ja sitkeä rotu, ja entinen soitahevonen. Koska suomenhevosia on sekä hevuskokoisia että pienhevosia, jokaiselle löytyy jotakin.

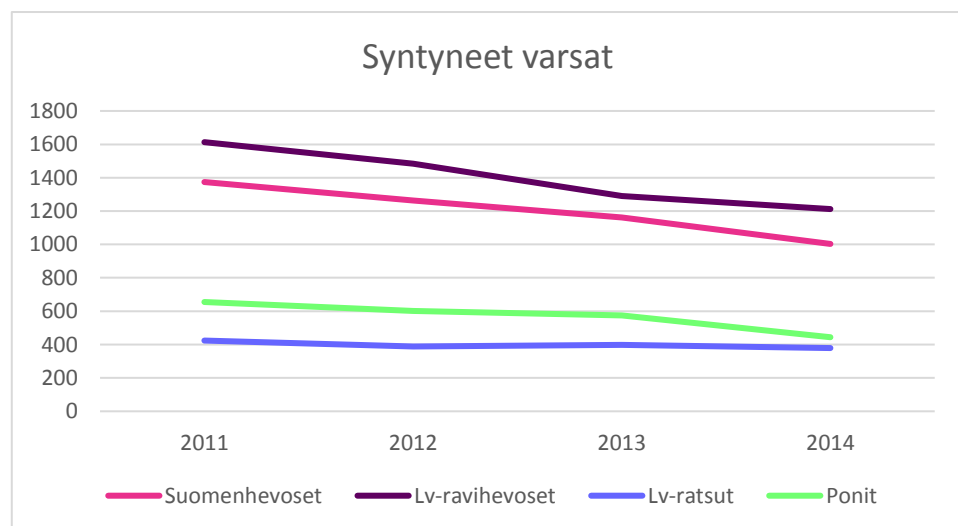
Opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää mahdollisia viennin ja markkinoinnin ongelmia sekä selvittää myös, mitä voisi tehdä toisin, jotta rotua saataisiin myytyä nykyhetkeä enemmän Suomen rajojen ulkopuolelle. Opinnäytetyö liittyy vuonna 2016 käynnistettävään Uudet hevospasvat – koulutushankkeeseen, jonka keskeisenä tavoitteena on lisätä hevospasvatuksen vetovoimaa ja luoda edellytyksiä hevospasvatustoiminnan jatkuvuudelle. Koulutuksen avulla pyritään lisäämään nuorten hevospasvattajien ja toimintaansa uudistavien osaamista ja tietoa. Koulutushankkeen tavoitteena on myös pyrkiä turvaamaan alkuperäisrotumme, suomenhevosen tulevaisuus. Tarkoituksena on myös, että Suomessa syntyvien hevosten määrä kasvaa, ja että hevosten laatu ja käyttöominaisuudet parantuvat ammattitaitoisella jalostuksella.

Tutkimusosiossa selvitetään hevosalan ammattilaisten haastattelujen kautta viennin ongelmakohtia ja parannusehdotuksia kasvatukseen ja viennin nykytilaan. Tällä hetkellä hevospasvatus Suomessa on hyvin pienimuotoista verrattuna aikaisempiin vuosiin. Varsojen syntyvyys on ollut rajussa laskussa, mistä johtuen myytävien hevosten määrä ei vastaa kysyntää, jolloin hevosia tuodaan Suomeen muualta.

2 HEVOSKASVATUS SUOMESSA

Suomessa hevoskasvatus on vielä tänäkin päivänä kovin vähäistä verrattuna muuhun maailmaan. Suuret hevoskasvattajamaat tiedostavat, että todelliseen laatuun pääsee vain suurten lukujen kautta. Vaikka tamman ja orin suku olisi kuinka hyvä, loistaviin tuloksiin päästään vain tuottamalla mahdollisimman paljon uusia varsoja. Lopulta joukosta löytyy muutamia huippuyksilöitä. Suomessa hevosten pidon haasteina ovat haastavat sääolosuhteet, hevosen pidon kalleus sekä kulttuurin puuttuminen. Suomessa ei ole mahdollista tuottaa isojen hevoskasvattajamaiden tavalla suuria määriä varsoja. (Lehtola & Wegelius 2005, 11).

Ammattimainen hevoskasvatus on ollut nousussa 2000-luvulla, mutta sen kannattavuus on vielä hieman heikkoa. Suomessa hevosia kasvatetaan monesti sivutoimisena. Kulujen kannalta kasvattajalla on hyvä olla itsellään kattavat taidot eri osa-alueilta kuten eläinlääkinnästä, koulutuksesta ja ratsuttamisesta. Kuluissa säästää, kun ei tarvitse ostaa palveluita ulkopuoliselta taholta. (Lappalainen 2010, 76). Suurin osa suomalaisista hevoskasvattajista astuttaa vuosittain yhden tai kaksi tammaa. Tulevaisuus hevoskasvatuksessa näyttää positiiviselta. Ratsujen ja ponien määrät ovat kasvussa, ja lämminveristen sekä suomenhevosten määrät pysyvät tasaisina. Tällä hetkellä hevosmäärän kasvu Suomessa perustu tuontiin, mutta aukkoa pitäisi pyrkiä paikkaamaan kotimaisella kasvatuksella. (Thuneberg 2010, 7-10).

Kuva 1. Kaavio syntyneiden varsojen lukumäärästä

Yllä olevasta kaaviosta on kuitenkin havaittavissa, että 2010-luvulla syntyneiden varsojen määrä on ollut hieman laskussa lupaavan 2000-luvun jälkeen. (Hippos n.d.c.). Osa hevosihmisistä on kuitenkin sitä mieltä, että määrä olisi hiljaa lähtemässä nousuun pienistä laskuista huolimatta. Suomenhevoseja ja lämminverisiä ravihevosia syntyy vuodessa huomattavasti

suurempi määrä kuin lämminverisiä ratsuja ja poneja. Suomenhevosten ja lämminveristen ravihevosten määrät ovat edelleen pysyneet yli 1000 yksilössä vuodessa kun taas lämminverisiä ratsuja ja poneja on syntynyt viime vuosina hieman alle 500 yksilöä vuodessa. (Hippos n.d.c.)

2.1 Hevoskasvatuksen aloittaminen

Hevoskasvatukseen ryhdyttäessä tulee miettiä tarkkaan, minkälaisia hevosia halutaan tuottaa, ja millaiselle kohderyhmälle. On myös mietittävä tulosodotukset sekä millainen on tulevaisuuden kehitysnäkymä. Ennen toiminnan aloittamista on tehtävä katetuottolaskelmia, jotta suurimmilta yllätyksiltä voitaisiin välttyä. Kannattavuuteen vaikuttaa myös yrittäjän oma into kasvatukseen ja sen kehittämiseen. Kasvattajan tulee varsotusaikana olla valmis varmistamaan kahden tunnin välein, että varsominen tapahtuu turvallisesti. (Lappalainen 2010, 75).

Tämän hetken markkinatilanteessa kannattava kasvatustoiminta on mahdollista vain liitännäiselinkeinona. Erilaiset vientiprojektit ulkomaille sekä kasvattajien lisääntyvät kontaktit voivat tuoda kannattavuutta kasvatukseen. Niiden kautta markkinoita avautuu enemmän, ja ostovoimaa löytyy niiden avulla ulkomailta. Varsan myyntihinnassa näkyy kasvattajan asiantunteva jalostusvalinta sekä hyvä kantavan tamman ja syntyneen varsan hoito ja koulutus. Kasvattajan on määriteltävä etukäteen tarkasti, mihin hintaluokkaan tähdätään, jotta varsan myynnistä tulisi voittoa kasvattajalle. Ennalta on hyvä hinnoitella myös sellaiset hevoset, jotka eivät ole geeniperimältään sellaisia, mitä on toivottu. (Lappalainen 2010, 80).

2.2 Hevoskasvatuksen kustannukset

Hevoskasvatuksessa on pitkä matka tamman astutuksesta varsan syntymään. Siinä ajassa ehtii tapahtua yllättäviä komplikaatioita ja kerääntyä suuria kustannuksia, vaikka varsa ei ole vielä maailmassa. Suomessa hevoskasvatus on vähentynyt heikon taloustilanteen takia. Usein käy niin, että varsan myyntivaiheessa kasvattaja itse on jo tappiolla kustannuksissa, jolloin hän ei nettoa myydystä varsasta ollenkaan. Kuitenkin lahjakkaan varsan päätyessä tavoitteelliseen kotiin kasvattaja saa hyvää mainosta varsan esiintyessä näyttelyissä sekä kilpailuissa. Kasvattajat saavat myös palkkioita kasvattiensa menestyksen perusteella, joten tästäkin syystä kasvattajat usein toivovat lahjakkaiden varsojen päätymistä tavoitteelliseen kotiin. Kasvattajan on ilmoitettava tilitietonsa kirjallisesti Suomen Hippoksen jalostusosastolle, jotta palkkiot saadaan maksettua. Kasvattajan tulee lunastaa palkkionsa maksuajankohtaa seuraavan maaliskuun loppuun mennessä. Tämän ajan jälkeen maksamattomat palkkiot palautuvat Maa- ja metsätalousministeriölle. (Hippos n.d.b)

Suurimmat kustannukset kasvatuksessa tulevat investoinneista, palkoista sekä ruokinnasta. Ennalta tulee tietää, mihin hintaluokkaan pyritään, jotta hevosen myynnistä saataisiin voittoa. Hevosten hinnoittelussa käytetään usein hintaluokkia. Parhaista varsoista tulee enemmän voittoa kuin vaati-mattomammista varsoista. (Lappalainen 2010, 80).

Tuotot hevoskasvatuksessa muodostuvat varsojen myyntihinnasta. Varsojen myyntihintaan vaikuttavat varsan suku, rotu, vanhempien jalostusarvo, kilpailusaavutukset, rakenne sekä markkinatilanne sillä hetkellä. Suomessa hevoskasvatus on hyvin pienimuotoista, eikä isoja kasvatusyksiköjä ole maassa montaa. Harrastelijat saattavat kasvattaa vuodessa vain yhden varsan, eivätkä he tavoittele taloudellista voittoa. Tämä harrastajien voiton tavoittelemattomuus vaikuttaa ammattimaisen kasvattajan menestykseen ja markkinoihin, koska harrastajat kilpailevat ammattikasvattajan kanssa samoilla markkinoilla. Isompien kasvatusyksiköiden etuna on se, että näiden kustannukset yhtä varsaa kohden ovat alemmat kuin pienillä kasvatusyksiköillä. (Tiilikainen 2004).

Varsojen myyntihinnat kattavat harvoin niistä tulevat tuotantokustannukset varsinkin silloin, kun kasvattajat joutuvat pitämään varsoja itsellään pitkään. Ostajat ovat harvemmin kiinnostuneita nuorista ja kouluttamattomista hevosista, koska haluavat yleensä valmiiksi koulutetun hevosen. Ratsujen koulutus alkaa vasta 3-vuotiaana, ja ratsastuskilpailuihin ne saavat osallistua ollessaan 4-vuotiaita. Tästä syystä varsat menevät parhaiten kaupaksi yleensä vasta 4-vuotiaina. Ravihevosten koulutus voidaan aloittaa aiemmin, jolloin ravihevosvarsat tekevät parhaiten kauppansa nuorena. Ravihevosta aletaan opettamaan yleensä jo yksivuotiaana, koska esimerkiksi lämminveriset ravihevoset saavat osallistua kilpailuihin jo 2-vuotiaana. Suomenhevosjuoksijat saavat osallistua ravikilpailuihin 3-vuotiaana. Ravihevosten kilpailukäyttö kestää huomattavasti vähemmän aikaa kuin ratsujen. Lämminveristen ravihevosten kilpailuoikeus päättyy 14-vuotiaana ja suomenhevosten 16-vuotiaana. Monesti hyvät ravihevoset siirretään kuitenkin aikaisemmin jo siitoskäyttöön. (Tiilikainen 2004).

Suomessa kasvatuksen kustannuksia suurentavat pohjoiset ilmasto-olosuhteet. Ilmasto-olosuhteiden takia sisäruokintakausi on pitkä, ja laidunkausi kestää vain puoli vuotta. Laidunrehun maksimaalinen käyttö alentaa ruokintakustannuksia, jotka voivat kasvaa korkeiksi sisäruokintakaudella. Myös tallirakennuksien vaatimukset Suomessa ovat aivan erilaista luokkaa kuin lämpimissä maissa. Varsojen kasvattaminen pihatoissa ja ryhmäkarsinoissa on kustannusten kannalta parempi vaihtoehto kuin kasvattaminen lämpimissä talleissa yksittäiskarsinoissa. (Tiilikainen 2004).

3 HEVOSKAUPPA

Tällä hetkellä Suomen oma ratsujalostus ei pysty tuottamaan kysyntää vastaavaa määrää tai kysyntää vastaavia hevosia, joten monet päätyvät hakemaan hevosensa ulkomailta. Hevosen keskimääräinen hinta Suomessa tilastojen mukaan on 3 500 euroa, mikä on nykyisillä urheiluhevosmarkkinoilla melko pieni summa. (Lehtola & Wegelius 2005, 11). Tällä hinnalla saa Suomessa lähinnä harrasteratsuja mukavaan harrastamiseen. Suomesta löytyy myös kalliimman hintaluokan kilpahevosia, mutta niitä ostetaan harrasteratsuihin verrattuna paljon vähemmän. Jos Suomessa saataisiin enemmän kasvatusta ja resursseja kasvatustoimintaan, voisi Suomesta saada enemmän vientivolyyymia ulkomaillekin. Ravihevosia tuodaan myös yhä enemmän ulkomailta, jossa hevosia tuotetaan huomattavasti enemmän kuin Suomessa. Maissa, joissa kasvatetaan paljon hevosia, syntyy todennäköisemmin tulevaisuuden tähtijuoksijoita. Ravihevosjalostuksessa on yleistä, että käytetään ulkomailta olevien oriiden spermaa tai jopa tuodaan kokonaan myös ravihevosia ulkomailta Suomeen.

3.1 Hevoskauppa EU-maiden välillä

Tänä päivänä hevoskauppa EU-maiden välillä on suhteellisen helppoa. Pääperiaatteena Euroopan Unionilla on, että tavaroiden tulee voida liikkua vapaasti EU:n jäsenmaiden välillä. Vaikka hevonen on elävä eläin, pidetään sitä silti tässä tapauksessa tavaralajina, joten käytännössä hevosetkin liikkuvat vaivattomasti EU:n sisällä. Erona tavaroihin hevosten kohdalla niiden siirtämiseen voi toisinaan liittyä vakavienkin kulkutautien ehkäisynekökoh-
tia. Byrokratiaa hevosen siirtämisessä EU:n sisällä on todella vähän, joten sekin edesauttaa hevosten liikkuvuutta EU:n sisällä. Yksityiset henkilöt eivät tarvitse erillisiä kulkusuunnitelmia kun taas ammatikseen hevosia kuljettavan henkilön on tehtävä lisäksi kuljetussuunnitelma. Maksuliikenne hoituu helposti ja vaivattomasti EU-maiden välillä. EU-maiden välisessä hevoskaupassa tullia ei peritä ollenkaan. (Lehtola & Wegelius 2005, 70).

Arvonlisäverollisilta kauppakumppaneilta, esimerkiksi jos kyse olisi osakeyhtiöistä, joilla on voimassa olevat alv-numerot, ei peritä arvonlisäveroa hevoskaupassa näiden sellaisilta kauppakumppaneilta, joilla on alv-status. Tällainen asetelma voi olla yleensä ammattikauppiaiden välisissä kaupoissa. Myyjän tulisi muussa tapauksessa sisällyttää tai lisätä kauppahintaan arvonlisävero, joka on 23 prosenttia. Uudenaikaisten järjestelmien ansiosta maksut siirtyvät nopeasti maiden välillä, yleensä muutamassa pankkipäivässä. (Lehtola & Wegelius 2005, 70 - 71).

3.2 Hevoskauppa EU:n ulkopuolisten maiden kanssa

Suomeen on aiemmin tuotu suuri määrä ratsuja muista kuin EU-maista. Esimerkiksi Puolasta ja entisestä Neuvostoliitosta on tuotu menneinä aikoina runsaasti hevosia Suomeen. Hevosten vienti Suomesta EU:n ulkopuolelle on ollut hyvin vähäistä johtuen siitä, että se on hankalaa ja kallista. Esimerkiksi Venäjällä vientiasiakirjojen hankinta on aikaa vievää ja kallista. EU:n rajalla hevosta tuotaessa peritään tullina ja arvonlisäverona yhteensä 40 prosenttia hevosen kauppahinnasta. (Lehtola & Wegelius 2005).

Vuoden 2015 alusta vain rekisteröityneet viejät saavat viedä eläimiä EU:n ulkopuolelle. Viejärekisteriä ylläpitää Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Rekisteröintivaatimus perustuu kansalliseen eläintautilakiin, ja se koskee kaupallista vientiä. Yksityishenkilöiden ei tarvitse rekisteröityä esimerkiksi näyttelyihin matkustaessaan. Rekisteröityminen tapahtuu maksutta Eviran verkkosivuilla. Viennissä vaaditaan eläinlääkintätodistus, joita myönnetään vuoden 2015 alusta vain rekisteröityneille viejille. Eläinlääkintätodistuksella osoitetaan kohdemaan viranomaisille, että eläimet täyttävät terveystodistukset. Eviralta viejien on mahdollista saada ajankohtaista tietoa mahdollisista kohdemaiden vientiä koskevista rajoituksista eläintautien leviämisen estämiseksi. (Hippolis 2014).

4 HEVOSEN VIENTI ULKOMAILLE

Suomesta saa viedä hevoseläimiä kaikkiin EU-maihin sekä Norjaan ja Sveitsiin. Myös näistä maista saa tuoda hevosia Suomeen. Joissakin tuontimaissa eläintautiepidemioista voi aiheutua rajoituksia. Ennen hevosen vientiä ulkomaille on otettava huomioon monta asiaa kuten terveystodistukset sekä terveystodistukset. On myös selvitettävä tarkastukset, jotka on tehtävä ennen hevosen vientiä toiseen maahan. (Evira 2016).

Ikävien yllätysten välttämiseksi ennen hevosen vientiä kannattaa perehtyä tarkasti kaikkiin asioihin, jotka on hoidettava ennen hevosen kuljetusta. Hevosen vientiasioissa neuvoja antaa Evira. Kaikilla hevosilla, jotka viedään maasta, tulee olla EU-passi. Jos hevosesta ei ole olemassa nykyisiä vaatimuksia täyttävää tunnistuspiirrosta, sellainen on tehtävä uudelleen hevospassia varten. Hevoselle on myös syytä laittaa mikrosiru, mikäli sillä ei sellaista ole. Mikrosiru yhdistää passin hevoseen. Jos mikrosiru puuttuu hevoselta, matkan teko voi katketa useassa maassa. (Hippolis n.d.a).

4.1 Terveystodistukset ja tarkastukset lähtömaassa

Ennen hevosen vientiä ulkomaille on pidettävä huoli, että hevosen täyttää vaaditut terveystodistukset, ja että vaaditut tarkastukset on hoidettu

ajoissa kuntoon. Hevosessa ei saa olla sairauteen viittaavia oireita ennen kuljetusta. Lähtötarkastuksen yhteydessä virkaeläinlääkärin on varmistettava, ettei hevonen ole ollut yhteydessä tarttuvaan tautiin sairastuneisiin hevosiin viidentoista tarkastusta edeltävän vuorokauden aikana. Hevonen ei saa olla peräisin tilalta, jossa on eläinten terveyteen liittyviä kieltomääräyksiä. Se ei myöskään saa olla kosketuksissa hevosiin, joihin on sovellettu eläinten terveyteen liittyviä kieltomääräyksiä. (Evira 2016).

Tarttuvien tautien kieltomääräysten aika vaihtelee taudin mukaan. Kielto määräykset koskevat muun muassa astmatautia, räkätautia, näivetystautia, vesikulaarista stomatiittia, rabiasta sekä pernaruttoa. Hevosen terveystodistukseen on myös merkittävä, onko se rokotettu vai rokottamaton afrikkalaisen hevosruton varalta. (Evira 2016).

Virkaeläinlääkärin on tarkistettava hevonen lähtömaassa enintään 48 tuntia ennen lastausta tai viimeistään lastausta edeltävänä viimeisenä työpäivänä. Tarkastuksissa varmistetaan, ettei hevosesä ole sairauteen viittaavia oireita. Virkaeläinlääkäri varmistaa myös, että hevosen passiin merkitty mikrosirun numero vastaa sirunumeroa, joka on hevosesta luettavissa. Kunnan-/kaupungineläinlääkäri suorittaa oman alueensa Suomesta lähtevät hevoset. Virkaeläinlääkäri antaa tarkastuksen perusteella terveystodistuksen lähetykselle. Viejän on hyvässä ajoin sovittava tarkastavan virkaeläinlääkärin kanssa tarkastuksesta, käytännön järjestelyistä sekä terveystodistuksen laatimisesta. (Evira 2016).

4.2 Terveystodistus

Jokainen Suomesta ulkomaille lähtevä hevonen tarvitsee terveystodistuksen ennen vientiä. Jos hevonen on rekisteröity, sille riittää terveyttä koskeva vakuutus, joka voidaan laatia lähettävän EU-maan lomakkeelle. Todistus saa olla myös Traces-mallinen. Terveystarkastuksen suorittava virkaeläinlääkäri allekirjoittaa terveystodistuksen tai vakuutuksen. Vakuutuksesta on löydyttävä hevosen passin numero. Terveystodistus tai vakuutus tulee olla suomen tai ruotsin kielellä. Myös englanninkielinen terveystodistus tai vakuutus voidaan hyväksyä. Todistus on oltava hevosen mukana koko matkan ajan. Jokaiselle hevoselle laaditaan yksilöllisesti oma terveystodistus kuljetusta varten, mutta on myös mahdollista saada yksi terveystodistus useampaa hevosta kohden. Tämä on mahdollista vain rekisteröidyillä hevosilla. Jos hevoset lähtevät samasta lähtöpaikasta samaan määräpaikkaan EU:n alueella, ja hevosilla on sama omistaja, voidaan tällöin tehdä kaikille hevosille sama terveystodistus. Todistus on tällöin tehtävä Traces-järjestelmässä. (Evira 2016).

Hevosilla, jotka eivät ole rekisterissä, on oltava tunnistusasiakirjan lisäksi terveystodistus. Hevosen tarkastava viranomainen tulostaa todistuksen Traces-järjestelmästä. Todistus on nähtävillä myös vastaanottajamaan viranomaisille. Terveystodistuksesta tulee olla versio lähettäjämään kielellä sekä vastaanottajamaan kielellä sekä molemmissa versioissa on oltava

myös leima. Vierottamattomilla varsoilla ei tarvitse olla omaa tunnistusasiakirjaa, mutta niiltä on löydyttävä oma terveystodistus, josta ilmenee, että varsa on merkitty muuksi kuin rekisteröidyksi hevoseksi, vaikka emä olisi rekisteröity. (Evira 2016).

4.3 Traces-todistus

Traces-ohjelman terveystodistukseen kuuluu kolme erillistä osaa. Ensimmäisestä osasta löytyy lähetystä koskevat tiedot. Osan voi laatia eläimen viejä tai hänen edustajansa. Tämä edellyttää rekisteröitymistä Traces-järjestelmään. Toimijan rekisteröitymisen jälkeen ohjelma lähettää paikalliseen aluehallintavirastoon tiedon rekisteröitymisestä, minkä jälkeen läänineläinlääkäri aktivoi toimijan Traces-tilin. Toimija saa viestin tilin aktivoinnista, jonka jälkeen vientierän luominen Traces-ohjelmaan on mahdollista. Jos valvova eläinlääkäri saa viejältä kaikki tarvittavat tiedot, voi hänkin laatia Traces-todistuksen ensimmäisen osan. (Evira 2016).

Todistuksen toisessa osassa on terveyttä koskeva vakuutus, jonka valvova eläinlääkäri tekee sen jälkeen kun hän on saanut lähetystä koskevat tiedot viejältä ja tarkastettuaan vientierän. Kolmannessa osassa on tiedot lähetysten tarkastamisesta vastaanottajamaassa. Se tulee ainoastaan toimivaltaisten viranomaisten tietoon Suomessa. (Evira 2016).

4.4 Hevosen tunnistaminen ja kuljetus

Hevoseläimen mukana on aina oltava tunnistusasiakirja kuljetuksenkin aikana. Hevosen omistajan on varmistettava, että muuhun EU- tai ETA-alueen valtioon lähtevällä hevosella on asianmukaiset tunnistusasiakirjat. Omistajan on syytä muistaa, että kaikilla 1.7.2009 jälkeen tunnistetuilla hevosilla on tunnistusasiakirjan lisäksi oltava mikrosiru. (Evira 2016)

Hevoset, jotka ovat syntyneet ennen 1.7.2009, ja joilla on EU- tai ETA-alueen valtion viranomaisen tai jonkin viranomaisen hyväksymän rotukantakirjaa pitävän organisaation edustajan myöntämä tunnistusasiakirja, voidaan pitää asianmukaisesti tunnistettuina. EU-alueella syntyneet hevoset tai unioniin kolmannelle maasta 30.6.2009 jälkeen tuodut hevoset, joita ei ole tunnistettu 31.12.2015 mennessä, on tunnistettava uuden asetuksen mukaisesti. (Evira 2016).

Hevosen viejän on myös pidettävä luetteloa kaikista lähetyksistä. Luetteloa ja virallisia terveystodistuksia tulee säilyttää vähintään viiden vuoden ajan. Luettelosta täytyy käydä ilmi tarvittavat tiedot muun muassa eläinten lajeista, määrästä sekä lähtöpitoaikasta ja lähettäjystä. Tärkeää on löytyä tiedot myös päivämääristä, jolloin eläimiä on viety tai tuotu sekä tuontitai vientiasiakirjat. Luettelosta on löydyttävä myös eläinten tiedossa olevat vastaanottajat. (Evira 2016) Jos hevosen kuljetus on kaupallista toimintaa,

eläinkuljetus edellyttää eläinkuljettajalupaa. Lupaa haetaan siitä lääninhalituksesta, jonka alueella on luvan hakijan kotipaikka. (Evara 2016).

4.5 Viennillä lisää tuloja hevoskauppaan

Suomessa kaikki hevoskasvattajat eivät tällä hetkellä välttämättä saa kattua kasvatuksen kuluja hevosen myyntihinnasta. Kasvatuksen kustannukset ovat Suomessa korkealla ja pelkästään sijaintimme takia, koska pitkän talven johdosta sisäruokintakausi on pidempi kuin jossain muualla Euroopassa, ja rakennusten kustannukset nousevat korkeiksi. Ongelmana on myös se, että ostajat eivät yleensä ole valmiita maksamaan täyttä hintaa hyvästä hevosesta. Monesti saatetaan olettaa, että jollakin summalla saadaan pitkälle koulutettu hyväkäyttöksinen hevonen, mutta todellisuudessa sillä hinnalla saa pikkuvikaisen vanhemman hevosen tai kouluttamattoman varsan.

Jos kasvattajalla on potentiaalisia kilpahevosia, jotka mahdollisesti tulevat tulevaisuudessa pärjäämään kilpailuissa, kannattaisi ehdottomasti viedä sellaisia hevosia ulkomaille. Ulkomaille liikkuu isompia rahoja kuin Suomessa ja siellä ollaan valmiita maksamaan täysi hinta kunnollisesta hevosesta. Parhaiten kasvattaja saa markkinoitua kilpahevosiaan ulkomaisille ostajille silloin, kun hevonen on näytillä ulkomailla, ja sillä esimerkiksi kilpaillaan siellä.

5 RISKIENHALLINTA

Sanalla riski kuvataan vaaraa ja epätietoisuutta, joka liittyy onnettomuuden mahdollisuuteen. Riskin toteutuessa menetykset voivat olla rahallisen arvon, ympäristöarvon, terveydellisen arvon tai yhteiskunnallisen arvon menetyksiä. Riskiä määriteltäessä tulisi tarkastella seuraamuksen todennäköisyyttä sekä haitallisuutta. Riskikäsitteen ymmärtämiseen vaikuttaa maantieteellinen sijainti, tarkastelunäkökulma ja tilanne. (Kuusela & Ollikainen 2005, 16 - 17).

Riskienhallinnalla tarkoitetaan työtä yrityksen tai muun yhteisön toiminnan jatkuvuuden, henkilöstön hyvinvoinnin sekä ympäristön kestävä käytön turvaamiseksi. Riskienhallinnalla pyritään välttämään tai pienentämään vahinkoja, joita riskeistä voi aiheutua. Tärkeää on tunnistaa toimintaan liittyvät vaaratilanteet ja onnettomuusmahdollisuudet ja toimia sen mukaisesti. Riskienhallintaan kuuluu suunnitella, miten toimia vahingon sattuessa ja miten niistä toivutaan. Riskienhallintaa voidaan parantaa riskin pienentämisellä ja riskin valvonnalla. Jos riskiä ei voida kokonaan estää,

on mahdollista vielä pyrkiä pienentämään vaaratilanteesta aiheutuvien seurauksien suuruutta. (Malmén & Wessberg n.d.).

5.1 Riskienhallinta hevoskaupassa

On tiedostettava, että hevoskaupassa on olemassa monenlaisia riskejä sekä myyjällä että ostajalla. Jotta riskeiltä voidaan välttyä, tulee ne tiedottaa ja tunnistaa ajoissa, ja toimia sen mukaisesti. Laissa hevonen rinnastetaan myytäessä irtaimeen esineeseen, mikä on osin ongelmallista. Myytäessä hevosta, myyjä ei voi tietää, miten hevonen käyttäytyy uudessa ympäristössä. Myyjää saatetaan yrittää vaatia tilille myöhemmin, vaikka kauppojen teosta olisi kulunut jo kuukausia tai vuosia, jos hevosessa todetaan jotain sellaista vikaa, mikä on ollut olemassa jo ostohetkellä. Tästä syystä on oltava tarkkana myös siinä, mihin käyttöön hevonen määritellään kauppakirjassa. (Örn 2014).

Myyjän tulee miettiä tarkkaan kaupantekohetkellä, suostuuko hän maksuehtokauppaan. Jos ostaja ehdottaa edullisen hevosen kohdalla maksamista useassa maksuerässä, myyjän kannattaa pohtia, onko ostajalla todellisuudessa varaa ostaa ja ylläpitää hevosta. Jos ostaja on ostanut hevosen maksuehtokaupalla, ja laiminlyö maksujaan, palautuu hevonen takaisin myyjälle. Tästä voi koitua lisää ongelmia, koska hevonen ei välttämättä ole enää samanlaisessa kunnossa kuin myyntihetkellä. Myyjän kannalta yksi riski on myös koeaika, jolloin hevonen on edelleen myyjän omaisuutta, mutta toisen hallinnassa ja käytössä. Jos ostaja, joka ottaa hevosen koeajalle, on myyjän tuntema ihminen, riskit ovat todennäköisesti pienemmät kuin hevosen antaminen koeajalle täysin tuntemattomalle ihmiselle. Myyjän on suositeltavaa huolehtia hevosen vakuutuksen voimassaolosta ja kattavuudesta, jos hevonen annetaan koeajalle. (Lehtola n.d.d.).

Riskien ennaltaehkäisyssä tärkeään asemaan nousee hevoselle suoritettava ostotarkastus, mikä on täysin vapaaehtoista, mutta suositeltavaa tehdä. Hevoselle tehtävä ostotarkastus on myös myyjän eduksi, koska tällöin ostaja ei voi yrittää purkaa kauppaa myöhemmin vetoamalla hevosen terveydellisiin ongelmiin, jotka ovat voineet olla hevosella jo ostohetkellä. Myyjän kannattaa harkita hevosen myymättä jättämistä, jos ostaja ei halua tehdä ostotarkastusta. Oikeus saattaa silti jättää kaiken vastuun myyjälle, vaikka ostaja itse päättäisi olla tekemättä ostotarkastusta hevoselle. (Lehtola n.d.e.).

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville suomenhevosen viennin ongelmia sekä tietoa, miten rotua saisi markkinoitua ulkomaille. Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena, johon valittiin hevosalan ammattilaisia. Haastatteluun valittiin suomenhevosten kasvattaja Anne Friis, jolla on vuosikymmenten kokemus kasvatuksesta sekä hevosten ratsuttamisesta. Friis valikoitui haastateltavaksi myös kansainvälisen kilpailukokemuksensa ja ulkomaisten kontaktiensa johdosta, minkä ansiosta Friisillä oli paljon sanottavaa suomenhevosen viennistä ja markkinoinnista ulkomaille. Friisin haastattelu toteutettiin vierailamalla hänen tilallaan Lammilla. Toisena haastatteluna suoritettiin puhelinhaastattelu Ypäjän Hevosopiston kehittämispäällikkö Päivi Laineen kanssa. Hänellä on vankka kokemus suomenhevosten kasvattamisesta sekä tietoa Ypäjän Hevosopiston kansainvälisistä kontakteista. Yksi haastateltavista henkilöistä on raviurheilun ammattilainen Henriikki Halme, joka kasvattaa ravihevosia, ja käy myös hevoshuutokaupoissa sekä Suomessa että ulkomailla. Viimeiseksi haastateltavaksi valikoitui hevoskauppias sekä valmentaja Kari Nevala, joka myös kasvattaa FWB-hevosia.

7 HEVOSALAN AMMATTILAISTEN NÄKEMYKSIÄ SUOMENHEVOSEN VIENTIIN

7.1 Suomenhevoskasvattaja Anne Friis

Anne Friis kasvattaa suomenhevosia tilallaan Lammilla. Hän on hevosalan huippuammattilainen ja kasvattaa vuosikymmenten kokemuksella laadukkaita suomenhevosia. Tilalla on tällä hetkellä suomenpienhevosia, mutta tulevaisuudessa hänellä on tarkoituksena saada joukkoon myös hevoskoisia suomenhevosia, joista etenkin ulkomailla on kiinnostuttu. Tila on ollut miehen suvulla 1800-luvulta asti, ja siitä lähtien tilalla on ollut kasvatustoimintaa. Aikaisemmin tilalla on ollut lehmiä sekä muun muassa perunan ja mansikoiden viljelyä. Tällä hetkellä tilalla on noin 50 hevosta. Luku vaihtelee jatkuvasti, kun hevosia menee kaupaksi ja uusia syntyy. Suomen heikosta taloustilanteesta huolimatta vuosi 2016 on ollut huippuvuosi varsojen syntyvyydessä, jolloin varsoja on syntynyt eniten koko kasvatusaikana. Vuonna 2016 varsoja syntyi 13. Joka vuosi pyritään saamaan noin kymmenen uutta varsaa.

Friisin suomenhevosten kasvatustoiminnassa näkyy siitostammojen ja oriiden tarkka valinta. Jalostukseen pyritään saamaan parhaat tammät ja oriit, huippulaadukkaiden varsojen saamiseksi. Tilalla on useita ensimmäisen ja toisen palkinnon kantakirjatammoja sekä varsoja. Ensimmäisen ja toisen palkinnon varsat pyritään pitämään itsellä, koska niitä käytetään tulevaisuudessa jalostukseen. Tilalla hevoset kasvavat isoilla laitumilla laumoissa

ja tarvittaessa pääsevät tilavaan ja moderniin vuonna 2005 rakennettuun pihattoon säänsuojaan. Hyvän rakenteen, suvun ja muiden ominaisuuksien lisäksi kasvattaja pyrkii myös saamaan voikkogeenisiä hevosia enemmän. Kyseinen väri on hänen mukaansa suosituimpi ja halutumpi ulkomailla kuin esimerkiksi punarautias.

Koska tilaa hevosten pidolle on runsaasti, syntyneitä varsoja ei ole kiire saada myytyä. Jos hevoskauppa ei käy, hevoset saavat jäädä tilalle kasvaamaan. Anne Friisin mukaan 3-4-vuotiaina kasvatit viedään käsistä kun ne on ratsutettu ja koulutettu. Kasvattajan etuna kulujen säästämässä on se, että hän itse voi ratsuttaa kasvatit. Friis on saanut oppinsa ratsutuksessa Ypäjän lisäksi Saksasta, jossa hän vietti useamman vuoden. Hänen mukaansa hevosen kasvatuksessa ja koulutuksessa on yhtä tärkeää kasvattaa varsoja myös näyttelyitä varten. Monesti unohdetaan kokonaan näyttelyt, ja keskitytään vain hevosen kasvattamiseen esimerkiksi kouluhevoseksi tai estehevoseksi. On hyvä muistaa, että myös näyttelypalkinnoista saa jonkin verran rahaa ja rahaakin arvokkaampaa on hevosen näkyvyys isolle yleisölle. Huippupalkitut kasvatit ovat hyvää mainosta ja markkinointia kasvattajalle. Näyttelyarvostelu oikein esitetulle ja harjoitetulle varsalle toimii myös laatutakeena, sekä antaa viitettä kasvatustyölle.

Tilalla on jonkin verran myyntikontakteja muualle Eurooppaan. Tilalta myytiin Hollantiin hevostilallinen nelivuotias suomenhevonen, joka on lupaava kouluratsun alku. Hevosen ostajat löysivät internetin kautta Friisin suomenhevoset ja ottivat kasvattajaan yhteyttä. Hevonen asuu tällä hetkellä huippukouluratsustallilla, jossa kaikki muut hevoset ovat puoliverisiä. Uudet omistajat halusivat ehdottomasti kouluratsuksi suomenhevosen, ja Friisin Annelta löytyi sopiva heidän tarkoituksiinsa. Hevosta käytiin kerran katsomassa Suomessa, minkä jälkeen ostopäätös syntyi. Hevonen kulkeutui kasvattajan ulkomaan kilpailureissulla Hollantiin uusille omistajille, jotka osallistuivat hevosen matkakustannuksiin.

Myös muualta ulkomailta on ollut kiinnostusta ostaa suomenhevonen Friisin hevostilalta. Eräät saksalaiset ostajaehdokkaat olisivat olleet kiinnostuneita ostamaan Friisin suomenhevostilalta, mutta heillä oli vaatimuksena säkäkorkeudeltaan yli 155cm kokoinen hevonen. Tällä hetkellä tilalla on vain pienhevosia, mutta etsinnässä on koko ajan sopiva hevostilallinen siitostamma. Kyseisillä saksalaisilla on tilauksessa hevonen Friisiltä heti kun löytyy hevostilallinen kasvatti.

Anne Friis kilpailee itse valjakkoajossa siitosoriillaan Friisin Paletilla sekä naapurimaissa että muualla Euroopassa, kuten esimerkiksi Saksassa, Hollannissa sekä Tanskassa. Matkakustannukset ovat suuret, kun lähtee Eurooppaan kilpailemaan, mutta samalla reissulla käydään useammassa eri kilpailuissa. Ulkomaille lähtö kuitenkin kannattaa, sillä ulkomailla valjakko-kilpailuissa voittaa rahapalkintoja sekä samalla hoituu myös verkostoituminen. Verkostoituminen Friisille on ollut helppoa kun hän ei ole liikaa kiihettänyt pois kilpailupaikoilta. Kilpailumatkoilla verkostoituessaan Friis on

kutsuttu vierailemaan muiden kilpailijoiden talleilla, joissa vieraanvaraisuus on aivan eri luokkaa kuin Suomessa. Matkassa olevalle hevoselle on tarjottu ilmainen majoitus, ruuat sekä matkaevääksi kotimatkalle heinää ja viljaa mukaan.

Kasvattaja on saanut solmittua hyviä suhteita ulkomaille ja aikoo jatkossakin pitää suhteita yllä ja solmia uusia. Anne Friisin nuori ori Kultapisku lähtee leasing-sopimuksella pariksi vuodeksi Hollantiin valjakkoajon huippu-tallille kilpailukäyttöön. Tämä tuo lisää hyvää mainosta Friisin kasvatustoiminnalle sekä yleisesti suomenhevoselle. Anne Friis näkee yhteistyötallien merkityksen tärkeänä hevosten markkinoinnissa ja myynnissä Suomen rajojen ulkopuolelle ja aikoo itse pyrkiä kehittämään yhteistyötoimintaa muiden tallien kanssa.

Ulkomailla suositaan näyttäviä, täydelliset liikkeet omaavia sekä mielellään voikon värisiä hevosia. Askellajeissa täytyy olla lennokkuutta tai hevosia on turha yrittää markkinoida ulkomaalaisille ostajaehdokkailla. Myös Ranskaan olisi mennyt etäostona hevonen tilalta, mutta hitaan reagoinnin takia ostajaehdokkaas ehti löytämään muualta hevosensa. Tästä otettiin opiksi se, että myyjän on reagoitava nopeasti tai kaupat voivat jäädä tekemättä. Ulkomaalaiset ostajat toimivat nopeasti eivätkä jää turhan pitkäksi aikaa ihmettelemään toisin kuin suomalaiset ostajaehdokkaat. Kasvattajalla on aikomus jatkossakin kaupata hevosiaan ulkomaille. Hän tähtää siihen, että hevoset täyttävät ne kriteerit, joita ulkomailla arvostetaan. Tälläkin hetkellä tilalla on laadukkaita palkittuja tammoja ja varsoja, jotka kelpaisivat ulkomaille myytäviksi. Friisin mukaan on turha edes yrittää kaupata ulkomaille tavallisia hevosia, koska niitä ei huoliteta sinne. Ulkomaisiin ratsastuskouluihin suomenhevosta ei kannata yrittää myydä, koska Friisin Annen kasvatit ovat sen verran laadukkaita ja sitä kautta myös hintavia, että ratsastuskouluilla ei olisi varaa niin hienoihin hevosiin.

Friis näkee suomenhevosen viennissä ja markkinoinnissa ongelmana suomenhevosen vähäisen arvostuksen kotimaassa. Suomalaiset eivät itse osaa arvostaa rotua tarpeeksi, eivätkä ymmärrä suomenhevosen todellista arvoa ja potentiaalia ulkomaan markkinoille. Lisäksi hän näkee ongelmana myös kateuden ja mustamaalaamisen, jos jonkun kasvattajan hevoset ovat laadukkaampia kuin jonkun toisen. Tällä kateudella ei saavuteta mitään, ja se toimii vain hidasteena suomenhevoskaupassa. Friisin mukaan suomalaiset eivät myöskään osaa markkinoida suomenhevosta samalla tavalla kuin esimerkiksi islantilaiset islanninhevosta. Esimerkkinä islantilaiset markkinoivat hevosiaan upeina viikinkihevosina. Suomalaiset ovat unohtaneet, että suomenhevoset ovat palvelleet sodassa jo kauan ennen kuin niitä alettiin käyttämään työhevosina. Friisin näkemys on, että suomenhevosella on kaikki potentiaali olla samanlainen vientituote kuin islanninhevonen. Enää vain suomalaisten pitäisi itsekin ymmärtää se.

Myöskään Suomen kova verotusjärjestelmä ei tee yrittäjyyttä eikä hevosten kasvattamista helpoksi. Jos kasvatustoimintaan saisi jonkinlaista tukea

ja verotukseen muutoksia, voisi kasvatusta lähteä taas parempaan nousuun ja varsoja alkaisi syntyä taas enemmän. Monenlaisia kuluja ehtii kertymään, ennen kuin varsaa on saatu edes maailmaan. Friisin etuna kasvattamisessa on se, että tila ja maat ovat omia eikä velkaa ole liikaa. Hänen mukaansa näin isoon kasvatustoimintaan ei kannata ryhtyä, jos ei ole olemassa valmista paikkaa kasvattamiselle. Vaikka hevosten kasvatuksella ei pääse rikastumaan, työ on erittäin palkitsevaa, kun pääsee näkemään oman työnsä jäljen laadukkaista kasvateista.

7.2 Ypäjän hevosopiston kehittämispäällikkö Päivi Laine

Päivi Laine työskentelee Ypäjän hevosopistolla kehittämispäällikkönä, ja hoitaa hevosopiston kansainvälisiä asioita, kurssitoimintaa, tapahtumajärjestelyitä sekä perustutkintojen ja ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kehittämistyötä.

Ypäjän hevosopistolle syntyy vuosittain noin kymmenen varsaa. Vanhan siittolan aikaan varsoja syntyi runsaasti enemmän, mutta nykyään opistolla on sääntönä, että varsoja syntyy noin kymmenen vuodessa. Kasvatustoiminta liittyy myös hevosopiston opiskelijoiden opintosuuntaukseen. Suurin osa syntyneistä varsoista on suomenhevosvarsoja johtuen siitä, että opistolla on ollut hyviä suomenhevostammoja jalostukseen. Jos opistolla on käytössä hyviä puoliveritammoja, niitä käytetään myös siitokseen. Ypäjän hevosopiston kehittämispäällikön Päivi Laineen mukaan opistolla on sekä suomenhevosratsuissa että suomenhevosjuoksijoissa hyviä emälinoja, joita on pyritty jatkamaan. Hevosia kasvatetaan Ypäjän hevosopistolla opiskelijoita varten, koska opistolla on mahdollista opiskella hevosten kasvatusta. Tämä on myös taloudellisin vaihtoehto kasvattaa opistolla hevosia. Opiston hevoset ovat jokaisessa ikäluokassa opiskelijoiden käytettävissä ja koulutettavissa. Hevoskasvatuksen opetuksessa on systeemi, jota kutsutaan varsan poluksi, joka on myös samalla opiskelijan polku. Kyseinen järjestelmä on toiminut vuosikymmeniä ja materiaalia varsan polusta on tuotettu myös englannin kielellä.

Laineen mukaan kasvatusta Suomessa on hyvällä mallilla, vaikka syntyvien varsojen lukumäärät ovatkin pieniä. Kasvatuksen laatu on hyvää, mutta pitäisi myös keskittyä sen ylläpitämiseen, parantamiseen sekä syntyvien varsojen määrän nostamiseen.

Ypäjän hevosopistolta on 1980-luvulla viety viisi suomenhevostammaa ja -oria saksalaiseen siittolaan, jossa jalostus jatkuu edelleen. Saksalainen Freundin perhe pitää maatilahotellia, jossa on erilaisia urheiluaktiviteetteja hotelliasiakkaille mukaan lukien ratsastusmahdollisuuden siittolan suomenhevosilla. Ensimmäiset suomenhevoset yrittäjä tapasi 1980-luvulla messuilla, ja syksyllä 1987 ensimmäiset kaupat tehtiin. Yrittäjä tarjoaa hotellivieraille maastoretkiä suomenhevosilla sekä hieman vankkuriajtoa.

Freund kiinnostui rodusta enemmän ja alkoi jalostaa suomenhevosiä siittolassaan. Tällä hetkellä alkuperäisen yrittäjän tyttären tytär pyörittää paikkaa. Kyseisessä perheessä suomenhevonen on sukupolvia vanha rotu. Kesällä 2016 siittolaan vietiin uusi suomenhevostamma.

Ypäjän hevosopistolla hevosiä ei kasvateta tarkoituksellisesti myyntiä varten, koska hevoset ovat opiston opiskelijoiden koulutukseen tarkoitettuja. Suomalainen puoliverinen, Ypäjä Yando oli poikkeuksellisen hyvä hevonen, ja se lähetettiin ulkomaille Piia Pantsulle ratsastettavaksi. Ypäjä Yando ei ollut aktiivisessa myynnissä, vaan sen tarkoituksena oli olla näytillä edustamassa suomalaista hevoskasvatusta. Sen ollessa ulkomailla, siitä heräsi kiinnostus, ja se myytiin. Laineen mukaan myös eräs Ypäjän hevosopiston entinen opiskelija on vienyt Saksaan muutamia yksilöitä suomenhevosiä harrastekilpailijoiden käyttöön. Hevosilla kilpaillaan Saksassa vastaavalla tasolla kuin Suomen sm-tasolla.

Hevosopistolla on kansainvälistä toimintaa monessa muodossa. Opiskelijoilla on mahdollista päästä ulkomaille harjoittelemaan ja tekemään opiskelijavaihtoa. Myös hevoskasvatuksen ympärillä on tällä hetkellä meneillään EU-projekti. Hevosopisto on myös liittynyt muutama vuosi sitten Euroopan valtiosiittoloiden yhdistykseen. Ne ovat vastaavanlaisia kuin Ypäjän hevosopisto. Tällä hetkellä hevosopistolla on myös meneillään EU-hanke, jossa Ypäjän hevosopistolta lähetetään opiskelijoita Saksaan siittolaan työssä oppimaan, ja Saksasta tulee opiskelijoita Ypäjälle.

Ypäjän hevosopisto ei pyri myymään hevosiään ulkomaille tarkoituksellisesti, koska hevoset ovat pääsääntöisesti opiskelijoiden käytössä. Hevosten myynti on satunnaista.

1980-luvulla saksalaisilla ostajilla oli valmiina kriteerit, jotka ostettavien suomenhevosten piti täyttää. Hevosten tuli olla liinakkoja ja niillä piti mielellään olla jonkinlaisia merkkejä myös. Tänä päivänä Freundin perheelle värikriteerit eivät ole niin tärkeitä, koska tärkeintä on hevosen hyväluontoisuus. Hotellivieraiden käyttöön tarkoitetuilla hevosilla ei ole erityisiä suoritusvaatimuksia. Tärkeää on, että hevonen on hyvärakenteinen ja terve, jolloin sen ylläpito on edullista. Koska siittolassa hevosiä on paljon, niiden hoitoon ei kuluteta liikaa aikaa. Kavioiden tulisi olla hyvät ja kestävä, koska kesäisin hevoset ovat useimmiten ilman kenkiä. Suomenhevosen hyviin käyttöominaisuuksiin kuuluu myös keskimääräinen koko. Liian pieniä hevosiä ei voida ottaa hotellivieraiden käyttöön, koska asiakkaina voi olla monenlaisia ihmisiä. Kysynnän kannalta keskimääräisen kokoinen suomenhevonen on markkinoille paras vaihtoehto.

Päivi Laine näkee suomenhevosen viennin suurimpana ongelmana hevosten pienen kokonaismäärän. Syntyvien varsojen määrä on ollut viime vuosina rajussa laskussa, eikä hevosiä ole vietäväksi muualle. Kotimaassakaan tarjonta ei vastaa kysyntää, jolloin hevosiä tuodaan Suomeen ulkomailta. Suomenhevosten vientimarkkinointi olisi Laineen mukaan helppoa, mutta

hevosia olisi oltava enemmän. Tietoisuus suomenhevosesta on kasvanut ulkomailla ja se ruokkii kysyntää itsestään, jolloin markkinointia ei tarvita niin paljoa. Saksassa ja Ruotsissa ollaan tietoisia suomenhevosesta. Ennen keskittymistä suomenhevosen vientiin, on tehtävä enemmän työtä hevos-talouden piirissä. Kotimainen hevoskasvatus olisi saatava kuntoon, ennen kuin pyritään viemään hevosia ulkomaille.

Muita mahdollisia viennin ongelmia voivat olla erilaiset säädökset, jotka voivat toki muuttua vuosien saatossa. Alkuperäisrotujen viennissä kannattaa myös huomioida maa, jonne hevosia viedään. Toisenlainen ympäristö ja ilmasto voivat vaikuttaa hevosten terveyteen. Ilmasto ja toisenlainen ympäristö voi vaikuttaa muun muassa alkuperäisroduilla kesähottuman esiintymiseen. Jos hevonen viedään alkuperäismaastaan kovasti poikkeavaan uuteen elinympäristöön, on otettava huomioon ympäristön vaikutukset iho-ongelmiin. Saksalaisen Freundin perheen suomenhevosilla ei ole todettu iho-ongelmia kuin yhdellä hevosella, joka sekin helpottui ihottumaloimen käytöllä. Saksassa on kuitenkin hyvin samanlainen ilmasto kuin Suomessakin, joten suomenhevosekset ovat varmasti senkin takia sopeutuneet hyvin sinne. Saksalaisessa siittolassa on vuosien saatossa syntynyt Laineen mukaan ainakin 100 suomenhevosvarsaa, eikä iho-ongelmia ole tullut vastaan.

Jotta suomenhevosten vientiin voitaisiin keskittyä enemmän, olisi saatava hevosmäärät suuremmiksi. Jonkinlainen vientiprojekti voisi olla hyvä keino saada kasvattajia viemään hevosiaan ulkomaille. Varsoille olisi hyvä saada kysyntää jo ennen niiden syntymistä. Myös joukkorahoituksen käyttäminen kasvatuksessa voisi olla yksi tapa saada enemmän ihmisiä mukaan kasvatustoimintaan ja sitä kautta saada enemmän varsoja syntymään. Tiedon levittäminen kasvattamisesta on tärkeää. Tiedon lisääntymisen kautta uudet kasvattajat pääsevät mukaan toimintaan ja nykyisille kasvattajille saadaan lisää tietoa ja taitoa varsojen tuottamiseen. Hevoskimppa tai joukkorahoitus olisi yksi hyvä avain hevosmäärän nostamiseen. On olemassa kiinnostuneita ihmisiä, joilla ei ole mahdollisuutta pitää omaa tammaa. Kimppaomistaminen toisi hevosista kiinnostuneille ihmisille mahdollisuuden päästä mukaan toimintaan.

7.3 Raviammattilainen Henrikki Halme

Suomalainen raviurheilun ammattilainen Henrikki Halme on kasvattanut lämminverisiä ravihevosia satunnaisesti vuodesta 1999 vuoteen 2004, kunnes vuonna 2004 kuvioihin tuli kimppaomistaminen, minkä myötä tapahtui kasvatuksen määrän lisääntyminen. Raviurheilussa Halme on ollut mukana jo pidempään. Varsoja syntyy vuodessa yhdestä kymmeneen. Yleensä hän omistaa hevosia kimpassa jonkun toisen henkilön kanssa. Halmeella on myös siitosoriita mukaan lukien yksi suomenhevosori. Lämminverisiä siitostammoja on tuotu Ruotsista, Ranskasta ja Yhdysvalloista joko huutokaupasta tai suoraan ostamalla.

Halmeen mukaan suomalainen hevoskasvatus on tavoitteellista ja laadukasta, mutta astutusluvut ovat pienentyneet paljon viimeisen kuuden vuoden aikana. Hyväsukuisia ravihevosia syntyy vuodessa useampi sata, kun lasketaan yhteen lämminveriset ravihevoset ja suomenhevoset. Kasvattajien joukossa on myös harrastelijoita, jotka eivät välttämättä käytä jalostuksessa niin hyväsukuisia oriita kuin ammattilaiset, jolloin hevosista tulee tavallisia harrastushevosia. Halmeen mukaan hevosmäärien pienentyminen on pysähtymässä ja toivon mukaan ikäluokat myös pysyvät nykyisellä tasollaan laadullisesti sekä määrällisesti. Tämän hetken ravihevosten kasvatuksessa Suomessa on mahdollista, että syntyy tulevia kansainvälisiä tähtiä. Pienentyneistä asutusluvuista huolimatta hevosia syntyy sen verran, että on edelleen mahdollista ajaa ikäluokkakilpailuja täysimääräisesti.

Halme on myynyt varsoja huutokaupoissa Ruotsissa, Yhdysvalloissa sekä Suomessa. Järkevintä on, että varsa on suoraan myyntimaan rekisterissä. Esimerkiksi varsan ei välttämättä edes tarvitse syntyä Ruotsissa, mutta emän on oltava Ruotsin rekisterissä. Kun emä on tunnistettu Ruotsissa, se voidaan tuoda Suomeen varsomaan. Tämän jälkeen varsa voidaan viedä Ruotsiin tunnistettavaksi ja huutokaupattavaksi. Jos halutaan myydä varsa Yhdysvalloissa, silloin on kustannusten kannalta järkevämpää, että varsa syntyy siellä. Kuljetus Yhdysvaltoihin maksaa Halmeen mukaan 5000 - 6000 euroa, joten kuljettaminen Suomen ja Yhdysvaltojen välillä ei ole kannattavaa.

Halme itse käy ulkomailla huutokaupoissa ostamassa ja myymässä hevosia sekä tuttaviansa apuna valitsemassa sopivia hevosia. Suomessa ei ole Halmeen mukaan olemassa samanlaista huutokauppakulttuuria kuin Yhdysvalloissa, Ruotsissa, Ranskassa ja Italiassa. Yhdysvalloissa valtaosa ikäluokasta myydään huutokaupassa. Vain parhaimman sukuiset hevoset ovat mukana huutokaupassa. Myös Ruotsin huutokaupoissa on paljon hyväsukuisia hevosia kaupattavana. Suomessa ei juuri järjestetä huutokauppoja, paitsi Ypäjällä kerran vuodessa. Ypäjän hevoshuutokaupassa myydään yleensä noin 100 hevosta, kun taas Ruotsissa ja Yhdysvalloissa myydään tuhansia.

Suomessa hevoshuutokauppa on vielä hyvin pientä eikä isoa muutosta ole Halmeen mukaan tapahtumassa ainakaan 20 vuoteen. Pientä muutosta voi tapahtua, mutta ongelmana on suomalaisen raviurheilun pieni koko sekä huutokauppakulttuurin puuttuminen. Suomalainen kansanluonne on sellainen, ettei välttämättä haluta näyttää, paljonko maksaa jostain ostoksestaan. Jotta huutokauppakulttuuria saataisiin vahvistettua, tulisi houkutella hyväsukuisia hevosia huutokauppaan sekä saada myös huutajia paikalle. Markkinointi on tehtävä hyvin, mutta sekään ei välttämättä aina riitä. Parannusta aikaisempaan on, että hevosten suvut ovat viimeisen viiden vuoden aikana parantuneet suomalaisessa huutokaupassa. Vaikka huutokaupassa Suomessa löytyy myös hyväsukuisia hevosia, niistä saadut hinnat eivät kata kustannuksia, jolloin toiminta on tappiollista. Huutokaupassa Suomessa on muutamia hevosia, jotka saadaan myytyä niin, että kasvattajalle

jää katetta. Halmeen mukaan kyse on kuitenkin vain korkeintaan kymmenestä hevosesta. Vaikka Ypäjän hevoshuutokauppa on laadukas, hyvin markkinoitu, ja sinne on saatu hyviä sukuja, hevoskauppakulttuuria ei kaikesta huolimatta ole rakentunut Suomeen.

Jotkut suomalaiset kasvattajat vievät hevosiaan ulkomaille huutokauppaan. Se on kuitenkin haastava prosessi, joten ulkomaille hevoshuutokauppaan kannattaa viedä vain erittäin hyväsuokuisia hevosia. Keskinkeittaisten hevosten vienti ulkomaille huutokauppaan ei olisi kannattavaa. Kuluja muodostuu kuljetuksesta, hevosen tunnistamisesta sekä rekisteröinnistä. Halmeen mukaan puhutaan vain joistakin yksilöistä vuositasolla, eikä vienti ole välttämättä edes vuosittaista.

Halmeen mukaan suomenhevosjuoksijoita ei ole mahdollista viedä ulkomaille. Ruotsi ja Norja ovat ainoat maat Suomen lisäksi, joissa järjestetään kylmäverilähtöjä. Norjassa ja Ruotsissa on liian vähän lähtöjä suomenhevosille, joten vienti ei ole kannattavaa. Jotta suomenhevosjuoksijoiden vienti naapurimaihin olisi jossain määrin kannattavaa, pitäisi kaikki lähdöt avata kaikille kylmäverisille. Näin ei kuitenkaan tule tapahtumaan lähiaikoina. Suomesta kuitenkin tehdään jonkin verran kilpailumatkoja Norjaan ja Ruotsiin, mutta lähinnä Pohjoisesta. Yhteispohjoismaisia kilpailuja on jonkin verran, mutta ei riittävästi.

Jos suomenhevosjuoksijaa lähdetäisiin viemään Norjaan tai Ruotsiin, se olisi lähinnä kokeilu, mikä ei olisi taloudelliseen kannattavuuteen nojautuva hanke. Testimielinen hanke toimisi, mutta kilpailumahdollisuudet eivät ole riittävän isot. Halmeen mukaan harrastehevosten vienti eri lajeissa olisi kannattavampaa. Ravikilpailuissa on tarkkaa se, minkälaisella hevosella saa osallistua mihinkin lähtöön, minkä takia vientiä ei sen takia ole olemassa suomenhevosjuoksijoiden kohdalla.

Yhteispohjoismaisen kylmäverirodun synnyttäminen voisi olla yksi tapa saada jotakin uutta ravipolitiikkaan. Halmeen ideana olisi, että sallittaisiin suomenhevostammojen astutus norjalaisesta tai ruotsalaisesta kylmäverioriista, ja niiden varsat saisivat kilpailla samoissa lähdöissä. Vastaavasti myös Ruotsissa ja Norjassa voitaisiin käyttää suomenhevosoria jalostuksessa. Halmeen mukaan tätä voisi testata suljettuna kokeiluna, ja ottaa selvää, tuleeko kyseisellä kokeilulla hyviä hevosia. Kokeilulla syntyisi kokonaan uusi erillinen yhteispohjoismainen kylmäverirotu. Kokeilu voisi elvyttää yhteispohjoismaista kilpailutoimintaa ja jalostusta. Tällaiselle kokeilulle voisi löytyä Halmeen mukaan kannatusta, mutta myös vastustusta. Kokeilu olisi aikaa vievä ja vaatisi panostusta, mutta jos ikäluokat pienenevät kaikissa pohjoismaissa, voisi kokeilulle saada kannatusta enemmän.

Jotta saataisiin muutoksia aikaan, ja suomenhevosjuoksijoidenkin vienti olisi mahdollista, erilaiset kokeilut ja kilpailusarjojen avaaminen edesauttaisi asiaa. Keskusjärjestön kanssa olisi järjestettävä neuvotteluita ja tehtävä muutoksia ravipolitiikkaan. Kasvatuksessa jalostukseen tulisi käyttää

varhaiskypsiä yksilöitä ja siirtää ne tarpeeksi aikaisin siitokseen. Esimerkiksi viisivuotiaat oriit tulisi jo derbyvoiton jälkeen siirtää siitokseen. Ongelma Suomessa on, että hevoset tarjotaan liian myöhäisellä iällä siitokseen, kun taas Norjassa hevoset osallistuvat aikaisemmin starttiin, ja niitä treenataan alussa reippaammin. Linjat ja suvut ovat Norjassa varhaiskypsiä, ja tammat siirtyvät aikaisemmin siitokseen ja saavat aikaisemmin jälkeläisiä kuin Suomessa. Suomessa kuninkuusravit haittaavat jalostuksen kehittymistä, koska siellä kilpaillaan myöhäisellä iällä hevosilla, jotka eivät ole olleet varhaiskypsiä.

7.4 Hevoskauppias Kari Nevala

Kari Nevala toimii Suomessa valmentajana ja hevoskauppiaina, sekä kasvatkaa FWB-hevosia. Kasvatustoiminta alkoi vuonna 2006. Varsoja syntyy vuodessa 1-2 yksilöä. Kaikkia varsoja ei välttämättä myydä, ja tammat yleensä jätetään itselle. Pääsääntöisesti on syntynyt oreja, joten päätös tammojen pitämisestä itsellä on syntynyt helposti. Hevosia myydään enimmäkseen Suomessa, mutta joitakin yksilöitä myös ulkomaille. Hevoset tehdään kilpavalmiiksi ostajaa varten ennen myyntiä. Kasvatustoiminnan nykytila on Nevalan mukaan Suomessa hitaasti paranemaan päin. Pelkällä hevoskaupalla ei voi tänä päivänä tienata elantoaan, mutta sivutoimena sitä voi harjoittaa. Ennen 1990-luvun lamaa hevoskauppa oli vielä päätoimisesti kannattavaa.

Nevalalla on paljon kontakteja ulkomaille, etenkin Saksaan, jossa hän on asunut 14 vuotta. Hän on myös kilpaillut kansainvälisesti, joten kontakteja on syntynyt vuosien saatossa paljon. Nevalalla on hyvät kontaktit Saksaan, josta hän tuo ostajille Suomeen hevosia. Hevosia tuodaan vuodessa muutamia kymmeniä yksilöitä.

Suomenhevosella ei ole Nevalan mielestä kansainvälistä markkinaa. Vain yksittäisille harrastehevosille saattaa olla vientiä, mutta ei mitään suurempaa vientitoimintaa. FWB-hevosella puolestaan olisi riippuen sen suoritus-taustasta. Viennissä ei ole Nevalan mukaan muuta ongelmaa kuin pienet kappalemäärät. Huippuyksilöitä on vain vähän, ja vientivolyymi on hyvin pieni. Suomenhevosta ei pidetä urheilullisesti kiinnostavana, eikä se toimi kilpailukäytössä. Se soveltuu enemmän harrastamiseen kuin kilpailuihin.

8 TULOSTEN ANALYSOINTI

8.1 Kasvatuksen nykytila Suomessa

Haastattelujen perusteella voidaan todeta, että hevoskasvatuksen nykytila on tällä hetkellä suhteellisen hyvä siitäkin huolimatta, että syntyvien varsojen määrä on pienentynyt. Kaikkien haastateltavien mielestä suomalainen kasvatusta on laadukasta ja tavoitteellista. Kasvatuksessa tulisi keskittyä laadun ylläpitämiseen, parantamiseen sekä hevosmäärän nostamiseen. Edelleen isoilla kasvatustiloilla syntyy yli kymmenen varsaa vuodessa, mutta pienemmillä tiloilla ei ole välttämättä tässä taloustilanteessa samanlaisia resursseja tuottaa varsoja. Heikosta taloustilanteesta huolimatta esimerkiksi Friisin Annen suomenhevostilalla vuosi 2016 on ollut huippuvuosi varsojen määrässä. Etuna hänellä on, että varsoja ei ole kiire saada myytyä, joten niitä ei tarvitse myydä pilkkahinnalla. Suomalaisessa ravikasvatuksessa syntyy hyväksukuisia ja laadukkaita varsoja, joilla on myös mahdollisuuksia tulla kansainvälisiksi tähdiksi. Kun lasketaan yhteen syntyvät lämminveriset ravihevoset ja suomenhevoset, niitä syntyy useampi sata vuodessa. Joukkoon mahtuu myös harrastelijoita, jotka eivät käytä yhtä hyviä oreja, jolloin varsoista tulee tavallisia harrastehevosia. Tämä ei kuitenkaan vaikuta merkittävästi kasvatuksen laatuun.

Suomalaisessa hevoskasvatuksessa on tällä hetkellä suunta parempaan päin. Kasvattajia tulisi saada rohkaistua tuottamaan enemmän varsoja, jotta määrät saataisiin nousuun. Myös uusia kasvattajia olisi hyvä saada mukaan kasvatukseen, sekä tietoisuutta lisätä. Jos haluaa alkaa kasvattamaan isompia määriä, kuten yli kymmentä varsaa vuodessa, olisi siihen löydettävä jo valmiiksi paljon maata ja tilat, joissa kasvatusta on mahdollista. Niin ison kasvatustilan ostaminen olisi lähes mahdotonta, koska se tulisi liian kalliiksi. Tästä syystä voi olla vaikeaa saada mukaan uusia isoja kasvatustiloja. Muutamien varsien kasvattaminen vuodessa on kuitenkin mahdollista pienemmilläkin resursseilla. Raviurheilussa kimppaomistaminen on hyvin yleistä ja se toimii haastattelun perusteella myös kasvatuksessa ravipuolella. Henriikki Halmeen kasvatusmäärät lisääntyivät sen jälkeen, kun hän ryhtyi kimppaomistamiseen. Kimppaomistamisessa kulut jaetaan useamman maksajan kesken, jolloin on enemmän resursseja panostaa kasvatukseen.

8.2 Kansainvälinen toiminta

Hevosalan ammattilaisilla Suomessa on hyvin kattavat kontaktit ulkomaille. Tutkimuksesta ilmeni, että suhteita ulkomaille on luotu kilpailumatkoilla sekä asumalla useita vuosia muualla. Kansainväliset kontaktit ovat tärkeitä, jos halutaan viedä hevosia pois Suomesta sekä tuoda Suomeen muualta hevosia.

Haastattelututkimuksen avulla selvisi, että Suomesta on viety ja tullaan tulevaisuudessa viemään ratsuhevosia ulkomaille. Suurimmat markkinat suomenhevosella on Euroopassa, esimerkiksi Hollannissa ja Saksassa. Yhteistyötallien merkitys on suuri rotumme viennissä muualle Eurooppaan. Saksalainen Freundin perhe on ollut edelleen yhteydessä Ypäjän hevosopistolle uusien suomenhevosien etsinnässä. Vaikka hevosopiston ei ole tarkoitus myydä tavoitteellisesti ulkomaille hevosia, se on silti pyrkinyt autamaan, jos on ollut tarve löytää uusia suomenhevosia. Anne Friis haluaa jatkossakin pyrkiä myymään hevosiaan ulkomaille, ja hänellä on hyvät kontaktit sinne. Hänen mielestään verkostoituminen ja yhteistyötallit ovat tärkeää viennin edistämässä. Positiivisten kokemusten myötä ulkomaiset suomenhevosen ostajat kertovat kokemuksistaan muillekin, ja tietoisuutta suomenhevosesta saadaan eteenpäin. Tekemällä tiivistä yhteistyötä ulkomaisten tallien kanssa voidaan saada edistettyä vientiä ja tietoisuutta omasta rodustamme.

Raviurheilussa on yleistä, että käydään hevoshuutokaupoissa ulkomailla. Suomessa ei ole kovin suurta huutokauppakulttuuria, mutta ulkomailta tuodaan Suomeen hyväksukuisia hevosia. Tutkimuksesta kävi ilmi, että Suomesta ei kuitenkaan viedä kovinkaan paljoa ravihevosia ulkomaille huutokauppaan. Hevosta ei kannata viedä huutokaupattavaksi, ellei se ole todella arvokas ja hyväksukuinen. Ulkomaille huutokauppaan viemisestä kertyy monenlaisia kustannuksia, joten siksi keskinkertaisen hevosen vienti ei ole järkevää. Ratsuhevosien myynnissä hevoshuutokaupat eivät ole välttämättä parhain mahdollinen tapa myydä hevosta, koska niitä pitäisi päästä koeratsastamaan. Huutokaupassa hevonen on vain esillä, ja ostajat ostavat hevosen yleensä hyvän suvun perusteella. Tästä syystä hevoshuutokaupat soveltuvat parhaiten ravihevosiin.

8.3 Suomenhevosen viennin mahdollisuudet ja ongelmatkohdat

Tutkimuksen perusteella ulkomaille ei hyväksytä keskinkertaisia ratsuja, vaan siellä suositaan hevosia, joilla on näyttävät, täydelliset liikkeet. Anne Friisin kokemusten perusteella ulkomailla suositaan myös voikon värisiä, kauniita hevosia, vaikka ensisijaisesti vaikuttavatkin hevosen muut fyysiset ominaisuudet sekä luonne. Vaikka hevoset menisivätkin vain laadukkaaseen harrastamiseen, kriteereistä ei silti tingitä. Hevosilta, jotka päätyvät laadukkaaseen harrastamiseen tai pienimuotoiseen kilpailukäyttöön, vaaditaan paljon potentiaalia ja lahjoja. Suomenhevosen on täysin mahdollista täyttää sellaisten ulkomaisten ostajaehdokkaiden kriteerit, jotka kilpailevat omassa maassaan samalla tasolla kuin Suomessa kilpaillaan Suomen mestaruudesta. Maastoratsastuskäyttöön myytyjen hevosten kohdalla kriteerit poikkeavat selvästi koulu- ja estehevosista.

Isossa siittolassa, jossa on paljon maastovaelluksissa käytettäviä suomenhevosiä, tärkeää on ensisijaisesti hevosten hyvä terveys sekä pienet ylläpitokustannukset. Ulkomaisille ostajaehdokkaille on myös tärkeää, että hevonen on isokokoinen, eikä suomenpienhevonen. Vaikka suomenpienhevoset ovat ketteriä ja toimivia, niiden koon takia ne eivät sovellu jokaiselle ratsastajalle, eivätkä välttämättä voi hypätä samalla tasolla kuin hevoskoiset suomenhevoset. Suomenhevosiä menisi luultavasti enemmän kauaksi ulkomaille, jos tarjolla olisi enemmän isokokoisia hevosiä. Kysyntää on selvästi enemmän isoille hevosille, koska ne soveltuvat ratsastuksessa erikokoisille ihmisille toisin kuin pienhevoset. Suomenhevosjuoksijoilla ei ole valoisaa tulevaisuutta ulkomaille viennissä, koska niille ei ole riittävästi lähtöjä naapurimaissa.

Suomenhevosella on selkeästi etuna sen hyvä terveys ja monipuoliset käyttömahdollisuudet. Rodulla ei ole todettu kesäihottumaa Saksassa, vaikka siellä rotua on syntynyt jo monta sukupolvea. Saksan ilmasto ei kuitenkaan poikkea merkittävästi Suomen ilmastosta, joten senkään takia iho-ongelmia ei ole ainakaan vielä havaittu samalla tavalla kuin esimerkiksi Islanninhevosiä vietäessä Islannista muualle. Suomenhevonen on kestävä alkupeärisrotu, jolle riittää heinä ja kivennäinen. Se myös kasvattaa paksun talvikarvan, jolloin talvella hoitotoimenpiteisiin ei kulu niin paljoa aikaa. Kun hevosiä on paljon, tällaiset ominaisuudet ovat tärkeitä, koska aikaa ei mene liikaa hoitotoimenpiteisiin, ja kulut pysyvät hyvin pienenä verrattuna esimerkiksi puoliverisen hevosen hoitoon.

Suomenhevosen vientiin kohdistuu monenlaisia ongelmia, mutta suurin ongelma kaikista on tällä hetkellä liian vähäinen varsojen syntyvyys. Hevosiä ei pystytä tuottamaan riittävästi edes kotimaan kysyntään, joten hevosiä ei voida viedäkään ulkomaille kuin satunnaisesti muutamia yksilöitä. Jos suomenhevosta haluttaisiin viedä ulkomaille suurempia määriä, olisi ensin tehtävä jotakin kasvatusmäärien lisäämiseksi. Muualla Euroopassa ollaan hyvin tietoisia rodustamme, ja myös kiinnostuneita, joten markkinointiin ei tarvitse välttämättä keskittyä niin suurella volyyymillä. Suomalaisten oma vähäinen arvostus rotua kohtaan jarruttaa myös osittain markkinointia ja vientiä ulkomaille. Yhtenä ongelmana on myös kasvattajien kateus toisia kasvattajia kohtaan sekä mustamaalaaminen. Kasvattajien välinen kateus ei ainakaan edistä kasvatusmäärien nousua puhumattakaan viennistä. Suomessa hevosten kasvattaminen on kallista toimintaa, eikä suomalainen verotusjärjestelmä tee kasvattamista helpoksi. Muita mahdollisia ongelmia suomenhevosen viennissä voi olla vientimaan ympäristöolosuhteet. Vaikka toistaiseksi ei ole havaittu ympäristö-ongelmista johtuvia sairauksia tai iho-ongelmia, se ei tarkoita, etteikö niitä voisi aiheutua. Toistaiseksi rotuamme on viety vain maihin, joissa on samankaltainen ilmasto kuin meillä. Ei voida varmaksi tietää, millaisia sairauksia ja iho-ongelmia voisi alkuperäisrodulle tulla maissa, joissa on huomattavasti lämpimämpi ilmasto kuin meillä Suomessa.

Suomenhevosaursujen vienti on mahdollista ja tulevaisuus on valoisa sen suhteen, mutta suomenhevosjuoksijoilla ei ole käytännössä minkäänlaista tulevaisuutta muissa maissa kilpahevosena. Ruotsissa ja Norjassa järjestetään muutamia lähtöjä vuodessa, joihin saa osallistua myös suomenhevosetkin, mutta muuten niille ei ole lähtöjä riittävästi. Ongelmana on ravipolitiikka ja se, että ruotsalaiset eivätkä norjalaiset halua avata kaikkia lähtöjä myös suomenhevosille. Henrikki Halmeen mainitsema yhteispohjoismaisen kylmäverirodun synnyttäminen voisi olla yksi väylä saada jotakin uutta ravipolitiikkaan. Puhdasrotuisille suomenhevosille ei kuitenkaan luultavasti ikinä tulla avaamaan riittävästi lähtöjä Ruotsissa ja Norjassa, että niitä olisi kannattavaa viedä sinne.

Kaiken kaikkiaan suurimmaksi ongelmaksi viennissä muodostuu varsojen vähäinen määrä, mikä johtuu suurimmaksi osaksi taloustilanteesta sekä osittain kasvattajien tietojen ja taitojen puutteesta. Erilaiset säädökset viennissä voivat myös aiheuttaa jonkin verran ongelmia.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suomenhevonen on monipuolinen käyttöhevonen, jonka kanssa voi harrastaa tai kilpailla ratsastuksen eri lajeissa sekä myös ajaa kärryillä. Ulkomailla on kiinnostuttu yhä enenevässä määrin rodustamme. Etenkin maastoratsastuskäyttöön rotu soveltuu hyvin hyvän luonteensa ja käyttöominaisuuksiensa vuoksi. Suomalaiset eivät itse välttämättä osaa arvostaa rotuamme niin paljon kuin muualla arvostetaan, mikä voi hankaloittaa vientiä. Suomalaisten pitäisi ensin itse uskoa oman rotunsa potentiaaliin ja mahdollisuuksiin, jotta vientiä voisi olla enemmän.

Yhteistyötoiminta ulkomaisten tallien kanssa voisi olla yksi avain rotumme vientiin ulkomaille. On tärkeää, että ulkomaille luodaan kontakteja, ja tehdään yhteistyötä, jonka kautta saadaan uusia asiakkaita ja potentiaalisia ostajia. Suomenhevosta voisi markkinoida esimerkiksi turistikohteisiin maastoratsuiksi, mutta myös tavallisille ratsastuksen harrastajille sekä ajamisesta kiinnostuneille ihmisille. Vaikka suomenhevosella ei kilpajuoksijana ole markkinarakoa ulkomaille, se on oiva hevonen vetämään erilaisia kärryjä sekä soveltuu hyvin esimerkiksi valjakkoajoon.

On tärkeää keskittyä jo saatujen ulkomaankontaktien ylläpitoon, ja sitä kautta uusien kontaktien hankkimiseen, jolloin hevosia on mahdollista saada myytyä ulkomaille jopa puskaradion kautta. Yhteistyö myös Suomessa kasvattajien kesken olisi tärkeää, jolloin uudet kasvattajatkin voisivat päästä helpommin mukaan hevosten kasvatukseen ja vientiin. Hevosten viennissä pienin ongelma on byrokratia, joten itse vientiprosessia voidaan pitää mutkattomana.

Jotta suomenhevosta olisi mahdollista viedä suurempia määriä ulkomaille, olisi seuraavaksi ryhdyttävä tekemään konkreettisia asioita sen eteen. Uusia kasvattajia olisi hyvä kannustaa ulkomaanvientiin sekä keskittyä myös jalostamaan mahdollisimman laadukkaita hevosia markkinoille. Ulkomaille kannattaa kaupata suurimmaksi osaksi isokokoisia suomenhevosia, koska niille on suurempi kysyntä. Tällöin markkinat ovat paljon laajemmat kuin pelkkien suomenpienhevosten myynnissä. Vaikka suomenhevosesta ollaan ulkomailla tietoisia, olisi silti hyvä tehdä myös enemmän töitä markkinoinnin parissa. Suomenhevosta voisi mainostaa erilaisissa kansainvälisissä hevostapahtumissa, jotta sille saataisiin enemmän näkyvyyttä. Rotua voidaan mainostaa monipuolisena käyttöhevosena, joka soveltuu ratsastuksen eri lajeihin, valjakkoon sekä ravikärryillä ajoon. Raskaamman tyyppiset suomenhevoset soveltuvat myös esimerkiksi metsätöihin, ja tästäkin ominaisuudesta voidaan olla kiinnostuneita muualla Euroopassa.

LÄHTEET

Evira. 26.4.2016. Hevoseläinten (hevonen, aasi, muuli) tuonti ja vienti EU-maiden, Norjan ja Sveitsin välillä. <https://www.evira.fi/elaimet/tuonti-ja-vienti/eu-jasenmaat-norja-ja-sveitsi/hevoset-ja-niiden-sukusolut/> Viitattu 7.9.2016

Hippolis. 3.12.2014. Evira: Eläinten ja eläintuotteiden vienti EU:n ulkopuolelle vaatii rekisteröitymisen. <http://www.hippolis.fi/ajankoh-taista?newsid=1927> Viitattu 24.9.2016

Hippos. N.d.a. Ratsuhevosien ja ponin vienti. <http://www.hippos.fi/rekisterointi-ja-omistaminen/hevosien-tuonti-ja-vienti/ratsuhevosien-ja-ponin-vienti> Viitattu 23.9.2016

Hippos. N.d.b. Suomenhevosten ja lämminveristen ravihevosten kasvat-taja- ja kilpailupalkkiot. <http://www.hippos.fi/jalostus-ja-navyttelyt/palkkiot-ja-tuet/kilpailupalkkiot/suomenhevokset-ja-lamminveriset-ravihevoset> Viitattu 13.10.2016

Hippos. N.d.c. Syntyneet varsat. <http://www.hippos.fi/files/4807/syntyneet-varsat-2014.pdf> Viitattu 7.12.2016

Kuusela, Hannu & Ollikainen, Reijo (2005). Riskit ja riskienhallinta-ajat-telu. Riskit ja riskienhallinta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65418/riskit-ja-riskienhallinta-2005.pdf?sequence=1> Viitattu 3.11.2016

Lappalainen, Soile (2010). Eväitä kannattavaan kasvatustoimintaan. Hevoskasvatus. Hevosyritys huippukuntoon. Hämeenlinna: Hämeen ammat-tikorkeakoulu http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankkeet/hevosyrit-taja/Documents/Hevosyritys_kasvatus_2010.pdf Viitattu 28.10.2016

Lehtola, Pauliina n.d.d. Hevosenomistaja. Kauppakirja. Kauppakirjan sol-miminen. <http://www.hevosenomistaja.fi/kauppakirja> Viitattu 25.11.2016

Lehtola, Pauliina n.d.e. Hevosenomistaja. Ratsun ostotarkastus. Eläinlää-kärintarkastus – kaikkien etu. <http://www.hevosenomistaja.fi/ostotarkastus> Viitattu 25.11.2016

Lehtola, Pauliina & Wegelius, Christopher (2005). Hevoskaupan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Malmén, Yngve & Wessberg, Nina. N.d. Mitä tarkoitetaan riskillä, riskianalyysillä, riskin arvioinnilla ja riskienhallinnalla?

<http://www.nbcsec.fi/sptry/arkisto/art-01.pdf>

Viitattu 3.11.2016

Thuneberg, Terhi (2010). Hevoskasvatuksen tulevaisuuden suuntia. Hevoskasvatus. Hevosyritys huippukuntoon. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankkeet/hevosyritaja/Documents/Hevosyritys_kasvatus_2010.pdf

Viitattu 28.10.2016

Tiilikainen, Sanna (2004). Hevostalous maataloilla. MTT:n selvityksiä 67. Helsinki: MTT maataloustutkimus.

<http://www.mtt.fi/mtts/pdf/mtts67.pdf>

Viitattu 13.10.2016

Örn, Tiina (2014). Hevoskaupassa on riskinsä – laki kohtelee eläintä kuin kodinkonetta. Länsiväylä.

<http://www.lansivayla.fi/artikkeli/250340-hevoskaupassa-on-riskinsa-laki-kohtelee-elainta-kuin-kodinkonetta>

Viitattu 25.11.2016

Anne Friisin haastattelu

Kuinka monta varsaa tallillenne syntyy vuodessa?

Laitatko kaikki syntyneet varsat myyntiin vai osan myös omaan käyttöön?

Olet myynyt yhden suomenhevosen ulkomaille, mihin maahan?

Oliko ostaja ennestään tuttu tai myytiinkö hevonen jonkun tutun ihmisen avulla sinne?

Oliko hevosen myynnissä ja viennissä muuhun maahan haasteita? Millaisia?

Millä kulkuneuvolla hevonen kuljetettiin ulkomaille?

Minkä hintaluokan hevosta mielestäsi kannattaa viedä Suomen rajojen ulkopuolelle?

Millaiset kustannukset hevosen viennistä toiseen maahan tulee?

Minkälaisia ongelmia näet suomenhevosen markkinoinnissa ja viennissä ulkomaille?
Onko mielestäsi mahdollista saada suomenhevosesta samankaltainen "vientituote" kuin esimerkiksi islanninhevosesta?

Aiotko itse jatkossakin yrittää kaupata kasvattejasi toiseen maahan vai jääkö kasvattien myynti satunnaiseen vientiin ulkomaille?

Missä maissa kilpailet ja kuinka monella hevosella?

Missä lajissa kilpailet ulkomailla?

Millaisia matkakustannuksia kertyy, kun lähdet kilpailemaan esimerkiksi naapurimaihin?

Liite 2

Ypäjän hevosopiston kehittämispäällikkö Päivi Laineen haastattelu

Kuinka monta puoliverivarsaa ja kuinka monta suomenhevosvarsaa opistolle syntyy vuodessa?

Mikä on hevoskasvatuksen ja hevosten viennin nykytila tällä hetkellä?

Millaisia kansainvälisiä kontakteja hevosopistolla on?

Minkä verran hevosopistolta on myyty ulkomaille hevosia? - Minkä rotuisia, ikäisiä, ja mihin lajiin?

Onko ulkomaisilla ostajaehdokkailla yleensä tiedossa jo, minkä hevosen he haluavat ostaa? (Esim. Ypäjä Yandon tapaus)

Pyrkiikö hevosopisto myymään siellä syntyneitä hevosia ulkomaille?

Onko Saksa merkittävä maa hevosten viennissä?

Millaisia kriteerejä ulkomaisilla ostajilla on?

Minkälaisia ongelmia näet hevosten viennissä yleisesti Suomen rajojen ulkopuolelle?

Millaisia ongelmia näet suomenhevosen viennissä ulkomaille?

Miten suomenhevosta kannattaisi mielestäsi markkinoida ulkomaille, että siitä saataisiin islanninhevosen kaltainen vientituote?

Mitä asioita pitäisi tehdä toisin, että saataisiin edistettyä suomenhevosten vientiä sekä yleisesti hevosten vientiä myös muualle?

Henrikki Halmeen haastattelu

Kertoisitko toiminnastasi ravihevosten parissa?

Kuinka laajaa kasvatustoimintaa harjoitat?

Montako varsaa syntyy vuodessa?

Myydäänkö kasvatteja ainoastaan Suomeen vai myös ulkomaille?

Mikä on suomalaisen kasvatuksen nykytila tällä hetkellä?

Käytkö ulkomailla hevoskaupoissa?

Viedäänkö Suomesta ravi- tai ratsuhevosia hevoskauppoihin ulkomaille?

Onko Suomella jotain opittavaa ulkomaisista hevoshuutokaupoista?

Millaisia ongelmia näet suomenhevosten (ravi tai ratsu) viennissä ulkomaille?

Miten omaa rotuamme pitäisi markkinoida, että sitä saataisiin vietyä enemmän?

Onko mielestäsi suomenhevosjuoksijoilla tulevaisuutta esimerkiksi Ruotsissa tai Norjassa, mikäli niille saataisiin lähtöjä enemmän?

Millaisia kriteerejä on hyvälle suomenhevosjuoksijalle?

Mitä pitäisi tehdä toisin, että suomenhevosta saataisiin vietyä Suomen rajojen ulkopuolelle?

Kari Nevalan haastattelu

Kuinka kauan olette kasvattaneet FWB-hevosia?

Montako varsaa syntyy vuodessa?

Laitetaanko kaikki syntyneet varsat myyntiin?

Myydäänkö kasvatteja myös ulkomaille? Mihin maahan?

Millaisia kansainvälisiä kontakteja sinulla on?

Millainen on hevoskasvatuksen nykytila Suomessa tällä hetkellä?

Millaisella volyymilla hevosia tuodaan Suomeen vuodessa?

Onko paljon sellaisia ostajia, jotka haluavat ostaa hevosensa ennenkin Saksasta vai suositaanko Suomessa syntyneitä hevosia?

Voiko hevoskauppa Suomessa olla kannattavaa?

Millaisia kriteerejä hyvällä suomenhevosella olisi, että se kelpaisi myös ulkomaille?

Millaisia ongelmia näet hevosten viennissä ulkomaille?

Millaisia ongelmia näet alkuperäisrotumme, suomenhevosen viennissä?

Mitä pitäisi tehdä toisin, jotta suomenhevosta voitaisiin viedä nykyistä enemmän ulkomaille?